

כס"ד. ש"פ וארא, מכה"ה שבט ה' תשמ"א. תנחת ה' בלתי מוגה

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן לאמר כי ידבר אליכם פרעה לאמר
תנו לכם מופת ואמרת אל אהרן קח את מטל והשלך לפני
פרעה יהי לתנין (ופרשי"ח נחש) ו(ממשיך בחתובות) יקרא
גם פרעה לחכמים ולמקשפים ויעשו גם הם חרטומי מצרים
שהחטיה כן, ומסיימ' ויבלע מטה אהרן את מטותם, ויידוע הדיק בזה,
להביט ענין המטה שנהפך נוחש, שזה הי' המופת הראשון שנתנו
לפרעה ענין המטה שנהפך נוחש, שזה הי' המופת הראשון שנתנו
למכה, הי' הבידוד דמצרים, ויצולן את מצריים, ועשאוה
כמצודה שאיך בה דגן וכמצולה שאיך בה דגים⁶. ומזה מובן,
דהמופת הראשון (שקדם לעשר המכות) הוא ענין כללי, והמכות
הם פרטיים, וכמובאר בקבלה ובחסידות שעשר המכות הן כנגד
עשר הספירות, וצריך להבין הענין בזה.

ולקבוצת כל זה, הנה ענין ארץ מצרים שרשו הוא במצריים
וגבולים וקדושה למעלה, ומזה נשתלשל או"ח בהשתלשלות
ע"י מחיצות ומסכים ופרסאות בתי' מצרים, ערות הארץ,
למטה, עד לארץ מצרים כפשוטן שבה הרי בני ישראל בגלות.
והכוונה בזה היא, שיהי' לית' האור מן החושר, יחרון
ובלימוד החורה וקיום המצוות, ולכן הניצוצות במצרים.
ויתרון האור מתוך המצוות, וכמ"ש בהציון את העם מצרים נעשה
תעבדו את האלקים על ההר הזה, וגם ירר את הניצוצות
ומצרים, כמ"ש ויניצולן את מצרים כמצודה שאיך בה דגן
וכמצולה שאיך בה דגים, שבזה יש ב' ענינים, מצודה ודגן
ומצולה ודגים, ומצודה היא כבישה, ושרשה בקדושה הוא בתי'
עלמא דאחסיא, ומצודה היא כבישה, ושרשה בקדושה הוא בתי'
דאחסיא, ומשם נמשך ונשתלשל בבהינות אלו בלעז"ז, עד לארץ
מצרים -

- (1) פרשתנו ז, ה-ט. (2) שם, יא. (3) שם, יב. (4) תוי"א
פרשתנו רד"ה זה (נו, ד). עם קיצורים והגהות - באוה"ח
פרשתנו (כרד ז) ע' ב' חרו. (5) בא יב, לו. (6) נרכוח ש, ב.
פסחים ק"ט, א. (7) פע"ח שער חג המצות פיז. סידור שלי"ה
במקומו. (8) מקץ מב, ט. שם, יב. (9) ע"פ ל' החתוב -
קהלת ב, יג. וראה ספר הערכים-חב"ד ע' אור - ביחס לחושר
ח"י. וש"נ. (10) שמות ג, יב.

תנחת ה' בלתי מוגה

וזתרו⁵⁴ כי הנני בא ושכנתי בתוכך גו' דע"י העבודה בזמן
הגלות, כאשר רובם ככולם של בני ישראל אינם בבתי'
אדם על שם אדמה לעליו⁵², ואותותינו לא ראינו גו'⁵³,
דאז צ"ל העבודה בבתי' בה ציון, מעשה המצוות בקבלה עול,
הנה דוקא ע"י עבודה זו באים אל הגילויים דלעמיד, ושכנתי
בתוכך גו'. וזהו מצד מעלה שמתמיד ונלכו גוים רבים ע"י עבודתם
במעשה המצוות. וזהו מה שממשיל שנתבררו ע"י עבודה ישראל בזמן
דקאי על ניצוצות הקדושה שנתבררו ע"י עבודה ישראל בזמן
הגלות, וכמז"ל⁵⁴ לא גלו ישראל לבין האומות אלא כדי
שיחוספו עליהם גרים, דקאי על ניצוצות הקדושה (כמבואר
בכ"מ⁵⁵), ומ"מ ושכנתי בתוכך דוקא, שישראל הם חד עם עצמותו
ומהותו ית'. וכמבואר⁵⁶ בענין מלום וקדושו אשכנז ואת דכא
ושפל רוח⁵⁷, דע"י העבודה דקבלה עול (במעשה המצוות)
ממשיכים בתי' מקום וקדושו גו'.

והנה הפטרה זו קורין בשבת חנוכה, דענין חנוכה הוא על שם
חנוכה בית שני⁵⁸. ויהי רצון שמתנוכח בלי שני נזכה
בקרוב ממש לחנוכה בית המקדש השלישי, מקדש אד' כוננו
ידור⁵⁹, בביאה משיח צדקנו, בקרוב ממש, במהרה בימינו,
ובעגלא דידן.

* -

- (51) ראה בכ"ז שער אורה לר, ב. (52) שלי"ה כ, ב. שא, ב.
(53) תהלים עד, ט. (54) פסחים פיז, ב. (55) תוי"א ר"פ לר.
תוי"ח ר"פ ח"י שרה. ביאור"ז לאדמו"ר האמצעי קלו, א ואילר.
ועוד. (56) ראה תוי"א בראשית א, ג. אורה"ח בראשית (כרד ו)
תקומה א, ובכ"מ. (57) ישעי' נז, טו. (58) ראה לקו"ש ח"י
ע' בתערה. (59) בשלח טו, יז. וראה בתוסמן בלקו"ש
ח"י ע' 185 תע' 39.

תנחת ה' בלתי מוגה

עשייתו ולידקרו לי' אלקא דאליקאיו, ולכן, גם חכלית ירידת הנשמה היא לא רק בשביל יחרוץ האור, והרוח משוב אל האלקים אשר נתנהם, שתשוב היא בעצמה, אלא עוד זאת שתשוב עמה גם את הניצוצות דהיו שישונו גם הם לשרשם ומקורם בקדושה, ועוד למעלה מזה.

וזהו ענין יציאת מצרים שלא דק שנועשה בישראל יחרוץ האור מן החושך, אלא עוד אתה, שבירדו את הניצוצות במצרים והעלית אותם גם למעלה משרשם ומקורם. וזהו וינצלו את מצרים, כמצודת שאין בה דגן ומצודת שאין בה אגדים, כי בניצוצות דהו יש בה אופנים, ויש ניצוצות שבשרשם היו בגלגל, בה' עלמא דאתגליא, ולכן נפל למטה בה' מצודה ודגן, ויש שהיו בה' תעלים, עלמא דאתכסיא, ולפיכך נפל למטה בה' מצודה, מצולה בלב ים. וכן אופנים אלו היו בירור הניצוצות לגמרי.

וזהו מ"ש22 ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד גו, ויש ומוקור כל ההמשכות הוא מבה' (21) דעדן הוא בה' תענוג ודמאה, בה' עתיק. ולמעלה מזה, מבואר באגה"ק ד"ה אהרן וחרוה23, ושרש ומקורא דכולא הוא המאציל ב"ה שמצדומו הוא מצדומו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו. ומשם נמשך הנהר להשקות את הגן, ומשם ע"י צמצום ומסכים ופרסאות וכו', יפרד בה' פילוד והתחלקות לעלמא דפרודא, והי' לארבעה ראשים [עד לנהר הרקיע הוא פרט24] והוא רומז לגלות אדום, הגלות חרובי25. שם האחד פירט26, הוא נילוס, נהר מצרים, המשקה את מצריים וכו', והכוונה בזה היא וחכלילי, כי בו נפל גיצוצים רבים וכו'. והכוונה בזה היא על מנה לבררם כו', ולבציאת מצרים הי' חסירור בזה, וכמ"ש/ וינצלו את מצרים, והבירור הי' באופן כזה שלא נשאר אפילו ניצוץ אחד. וכדאיתא בכתבי האר"ז28ל"ז שהטעם לאיסור החזרה

ל מצורים -

- (19) מנחות בסופה. 20 קהלת יב, ז. וראה לקויות ר"פ האזינו. 21 ע"פ ל' הכתוב - יונה ב, ד. 22 בראשית ב, י. 23 ס"כ (קלף, סע"א ואילן). 24 בראשית שם, יד.
- (25) בראשית רבה פס"ד, ה. 26 בראשית שם, יא. 27 פרש"י ער"פ. 28 פעי"ח ש"ח פ"ג. ס' הלילוקים ר"פ תצא.

תנחת ה' בלתי מוגה

מצרים בפשוטה. גביציאת מצרים, הי' בירור כל הניצוצות, וינצלו את מצרים גו. וביאר הענין הוא, הנה ארז"ל¹¹ בתחלה הי' הקב"ה בונה עולמות ומחילין, כי דין לא הניח לך, והסתירה הייתה על מנת לבנות, בשביל בנין עולם התיקון, דעיי עולם התיקון הוא תיקון השבירה דעולם התהו. ובשביל זה הייתה נפילת הניצוצות דהו עד לעוה"ז התחתון, כדי שהאדם בעבודתו יתקן ויברר ויזכר ויעלה אותם לשרשם, עד שיהי' יחרוץ האור מן החושך כו'.

והנה טעם הדבר מה שישאל דוקא הם המבדרים את הניצוצות דעולם התהו, הוא לפי שגם בהנשמה יש דרוגות ענין בדרדושימי, שלאחר שמבאל ענין ירדת הניצוצות ממשיך בזה: "והיינו כמו על דרך משל בנישמת האדם, כי בבת בא לבאר מה שבירור הניצוצות הוא ע"י עבודת האדם דוקא. ובהענין הוא, דהנה הונשמה טרם בואה לגוף הייתה בה' ביטול לגמרי, וכמ"ש¹² הי' גו, אשר עמדתי לפניו, דעמידה היא ביטולו. ודגם בה' המדות שבנשמה למעלה, שכוללות הן אהבה ויראה, וזה וכספ¹⁵, הנה אף שהם למטה מענין העמידה, אבל מ"מ הרי האהבה ויראה הן רק באלקות, ועד"ז בשאר המדות. ומשם ירדה למטה ונתלשה בגוף החומרי, בהי' משבא דחויא, שזהו"ע הגלות, וכמבואר בתניא¹⁶ כמה שארז"ל כל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, דבכל דור ודור היינו בכל יום יום, לפי שהנפש האלקית היא בגלות מצרים במאסר הגוף משבא דחויא. ומזה מובן דענין ירידת הונשמה בגוף, הוא דוגמת ענין ירדת הניצוצות דהו, ונע"ד מה שגם הניצוצות היו בתהו שהוא ענין נעלית ביותר וירדו למטה, עד שיוכלו להיות יש ודבר בפ"ע, וכמאמר פרעה¹⁸ לי יאורי ואני

עשייתני -

- (11) ראה ב"ר פ"ג, ז. פ"ט, ב. קה"ר פ"ג, יא. [א] וראה סה"מ ה"ש"ח ע' סד ואילן. שם ע' 55 (וראה בהערה שם).
- (12) בתר"א ובאוה"ה שבה"ע 4. 13 מ"א יז, א. וראה זח"ג טח, ב. 14 ראה לקויות נשא כ, ג. ובכ"מ. 15 ראה תו"א וישב כו, ד. ובכ"מ. 16 פמ"ד. 17 פסחים קטז, ב במשנה. 18 יתקאל כט, ג (מהפטרות פרשת שבוע דו).

תנחת ה' בלתי מוגה

ואחר הגאולה הפרטית של כאו"א מישראל בעבודתו (כמבואר באגדה³⁵) הרי כל הגאולות הפרטיות מתאחדות יחדיו, ועי"ז מוציאים את באו"א מישראל בכל כנסת ישראל ושכינתא שבגלותה³⁶ מן הגלות אל הגאולה הכללית, וצמיתה ירושלים שתתפשט בכל הארצות וצמיד ביחוד המייק שיתפשט בכל ירושלים ונגלה כבוד ה' וראוי כל בשר יחדיו כי פי ה' דברצ' ויברך ה' לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה (כמ"ש בתנ"א³⁸), ורקיצו ורננו שוכני עפר³⁹, ובעלי ההילולא דכ"ד שבת ודי"ד שבת בתוכם, במהרה בימינו ממש.

_____ *

- (35) ס"ד. (36) ראה מגילה כט, א. (37) ישעי' מ, ה.
- (38) פל"ר (מו, א). (39) ישעי' כו, יט.

הנחת התי' בלתי מוגה

עליו

למצרים (וכמ"ש²⁹ לא חוסיפו לראותם עוד עד עולם), הוא, לפי שכבר נתבררו כל הניצוצות שנפלו בה. ובוה יורב ענין המופת הראשון שהראה ה"י לפניה שהוא ענין שנתפן המטה לתנין (ורפשי"ם נחש). דהנה התנין הוא מקור הקליפות המצרים, כמ"ש (בהפטרות השבוע)³⁰ פירעה מלך מצרים, התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו. וזהו מה שהראו ל' הוא משה ואהרן, שכל גדולתו ויאוריו ודגת יאוריה וכו', הכל י"ה הוא מהמטה שנתפן לתנין. ואת"כ הראו לו, איך שהתנין נהפך א"כ למטה וזג ויבלע מטה אהרן את מטותם, כי כל הכוונה בהם היא אורחות וקדושה דהו"ע המטה מלשון ה"י. והמשכה, ונקרא גם שבט שגם זה הוא לשון המשכה כמו כוכבא דשביט³¹. וזהו ענין עת הפיכת המטה לתנין, והפיכת התנין למטה, ולליעת מטה אהרן את מטותם. דהיינו להורות שכל החיות שלהם מקורו ושרשו הוא במקדשה, וזה שנתהווה ענין של לעו"ז, הרי התכלית והכוונה בה היא כדי שיחפץ אח"כ לקדושה. ואח"כ ע"י עשר המכות ה"י הביירו לכל הניצוצות שבמצרים, ועד שבמכת כוורות כתיב³² למכה מצרים בכבדריהם, אהתפכה חשוכא לנהורא³³ כו'.

והנה בכל דור ודור ובכל יום ויום חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא היום למצרים, שזהו"ע (העבודת) דיציאת מצרים שבכל יום, ועל זה היא ההוראה שלומדים מענין המטה שנתפן לנחש וכו', שכל מצויאות המצרים והחושך וכו' היא בשביל תרוץ האור שעל ידם. וזהו³⁴ ? (לע"כ) ויש לומר שזהו גם הקשר דענין זה ליום ההילולא של רבינו הזקן (כ"ד שבת), שהל בשנה זו ביום הרביעי דפ' וארא, דאז הוא שיעור החומש דהפיכת המטה לתנין וכו', וכפי שכותב בעל ההילולא באגרת התנומין של³⁴, שבינום זה חנה כל עמל האדם שעמלה נפשו בהייר עולה למעלה מעלה ואח"כ מתגלה ומאיר בבחי' גילוי מלמעלה למטה ופועל ישועות בקרב הארץ. ומזה לוקחים כח מיוחד לפעול ישועות בקרב הארץ וכו'.

- (29) בשפ"א יד, יג. (30) יחזקאל שם. (31) ל' השי"ם - ברכות נח, ב. (32) תהלים קלו, י. (33) ראה לקו"ש הי"ב ע' 35 ואילול. לקו"ש שבת הגדול תשל"ו ס"ו ואילול. (34) אגה"ק סכ"ח.

הנחת התי' בלתי מוגה